

II.

Noi Maria Teresia.

Din mila lui Dumnezeu împărătesa răimlénilor, rămasă veduvă, crăesa țărilor nemțesci, unguresci, Bohemii, Dalmației, Croației, Șlavoniei, Galiției și a Ludomeriei, archipovățuitórea Austriei, povățuitórea Burgundiei, Știriei, Carintiei și a Carnioliei, mare principul Arđelului, Marchio Moraviei, povățuitórea Brabantii, Limburgiei, Luxumburgiei și a Geldrii, Vurtembergiei, a Sleziei de sus și de jos, Mediolanului, Mantuei, Parmiei, Platentiei și a Cvasteliei, și povățuirilor Aușvitei, și Zatorului, principul Șveviei, conțe Ausburgii, Flandrei, Tirolis, Hanoviei, Chiburgiei, Goritiei, Gradișchii și a săcuilor, Marchio a sfintei împărății răimlenesti, Burgoviei, Luzatiei de sus și de jos, Kontenamurției, Dómna Marchiei, Șlavoniei și a Mechliniei, povățuitórea Lotaringiei și a Barrii, mare povățuitórea Hetruriei. Iproci Iproci.

Credincioșilor noștri, tuturor și fiesce căroră, măcar de ce stat, tréptă, cinste, orânduélă, vrednicie, dregătorie, și mai mare mărire ómeni, locuitorilor, și supușilor noștri, care se află în moștenitórele noastre ținuturi nemțesci, tot binele, și mila noastră cesaro-crăescă.

Măcar că pentru ca să se prisoséscă și ferí aceiași care fără sémă s'a obicinuit și înrădăcinat în oștile noastre cesaro-crăești a fugirii réu, și să se împedece negândita, și órba îndrăsnélă a locuitorilor țărilor, adecă a țăranilor, cari pe cei fugiți îi ascund și nu-i dovedesc, multe, și grele până acum în tóte cele deosebi ale noastre provincii, porunci s'au trimis, și s'au rînduit, dar tot fără sémă cu neplăcere am

înțeles, din informațiile dicasteriumurilor prin țerile noastre, cum-că nici rânduita, pentru prinderea unor fugiți ca aceștia, răsplătire, nici pedepsele care unora ca aceia, ce într'acest fel de lucru vinovați s'ar afla, s'au gătit de ajuns n'ar fi fost că se se pôtă săvârși ce bine sau fost gândit; Ba încă și acuma necredincioșii fugători încóce încolea pe lângă țeranii noștri scăpare și acoperemânt ar afla, și așa acel rău al fugirii, care și vistierii noastre, și binelui de obște, fórte cu îngreuélă este, tot întins s'ar adăpostii și ácéta în pricina, că precum toți cei supuși ai noștri, dară mai ales cei proști, cari din ce mai multe cătane fug, și-și năpustesc stégurile sale dintr'aceea mai multe din feciori și slujile sale, cătane a da sunt datori, și așa cu ajutorul lor la găzducia sa nu pot trăi, mare pagubă a suferi le caută.

Fiind dară, cum-că fórte de lipsă este ca acest stricător rău cu cât mai bun prilej se se împedece și sfârșitul acela, care până acum nesocotind cele ce de multe-ori s'au propoveduit, rîndueli și pataisuri nici un folos n'au avut se se dobândescă. Pentru aceea tóte poruncile noastre cele mai dintâiu, prin acestea a le prea înoi mai chiar a le descoperi, încă și alte nouă punctumuri pentru paza și ținerea de obște a rîndui am socotit, întâiu :

A. Că dacă óre-cine cătanele cesaro-crăesci care supt stég au jurat, au care numai sau asentăluit, și din sine a fugi n'au socotit, a fugi îndemn ar da, și cu sfatul sau ajutorul său a-l înstrăina va cuteza; sau care

B. pe unul ca acela care mai nainte a fugi a socotit, l-ar sfătui, ca să-și alégă la cei din afară slujbă cătănescă și prilej la aceea încă i-ar face, sau fie frăție fugitului sau ba; au dóră

C. carii s'ar pune împotrivă cătanelor care pe desertori sau fugiți încercă ai prinde sau ar face larmă, sau ar scula ómenii să se adune, au pe vre-unul din cei rânduți spre căutarea celor fugiți ar vătëma, unii ca acestia toți întru aceste trei punctumuri chiar s'ar găsi vinovați, sau s'ar dovedì cu pedépsa cea mai de pe urmă fără nici o îngăduință să se pedepsescă, adecă bărbații să se spânđure, femeilor capetele să li se taie;

D. Sau orășeni, sau dregători domnești, proști, sau acar ce fel de ómeni, care fugitului în ce chip din locul fugirii cel dintâiu, adecă din cetate locul unde-i rînduit să străjuescă, sau unde au descălecat, au dóră pe drum mergênd, de unde lesne ar putea fugi, cunoscêndu-l pe acela a fi cătană cesaro-cră-escă, cu știința sau bună priceperea spre fugă cu sfatul sau fapta l-ar ajuta: au dóră arme și haine cătănești dela dînsul ar cumpëra, cu alte scule le-ar schimba, sau ba; așișderea

E. Ceia, care afară din locul cel dintâiu a fugi, înaintea cătanelor care cercetéză fugiții ar tăgădui cum-că nu sciu despre fugit nimica, au dóră pe unul ca acela l-ar ascunde, sau ajutor ar da ca să pótă mai nainte fugi; încă și aceia care cu fapta, și ajutorul la fugă nu sau amestecat, dar ca să pótă mai nainte scăpa cu sfatul au ajutat, fără nici o deschilinire bărbați sau femei de s'ar întêmpla una ca acésta în locul cel dintâiu a fugi, atunci pe zece ani, ér afară de locul dintâiu pe cinci ani la șanț cu fiarele în picióre să se pedepsescă; și fără de aceea ca să se întórcă paguba, care vistieria nó-stră ar suferi, pentru tot fugitul, pedestru sau călăraș, 24 de florinți să plătescă. Însă de s'ar întêmpla să fugă călărețul cu cal cu tot, unul ca acela care a dat sfatul să plătescă 40 de florinți (așa dacă

ar avé atâta vlagă) însë până a se trimite unul ca acela la şanţ făcënd pe aceea trébă un loc ridicat, së i se acate pe piept ţidulă cu slove mai mari scrisă, din care păcatul şi pedépsa së se cunóscă, şi în trei zile la arătarea tuturor pentru înfricoşarea altora së se scóţă;

F. Érá dregétorii mireni sau feţe bisericesci, au dóră de mai mare tréptă, şi nemeşi, cari acestui păcat vinovaţi s'ar face (batăr că acest fel de lucru nici a gândi despre dênşii nu se póte) atuncea pentru tot fugitul, fără de împlinirea pagubei vistieriei nóstre, într'o miie de florinţi së se pedepséscă; însë resărvăluind, sau mai pe urmă în voea nóstră lăsând, ca mireni cei mai de mare tréptă, după dovedirea faptei cu temniţa, sau cu mai mare canon, ce li se va da së se pótvă pedepsí. Însë feţele bisericesci cari se vor găsi acestui păcat vinovaţi, şi vor avé iosag şi vlagă, sau vor fi mănăstiri, până atuncea până când vor plătvă glóba ce li s'o aruncat së se opréscă dela beneficiumul sau binele vremelnic, ca cu dênsul së nu se pótvă ajuta. Sêracii şi colduşii së se opréscă dela strînsura milii; preoţii şi capelanii, au acar ce fel de popi dinafară, fără de rêsplătirea pagubei vistieriei, cu glóbvă de o sută, şi cincideci de florinţi së se pedepséscă. Credem într'altmintrelea cum-că feţele bisericesci cu atâta mai vîrtos aceştii rîndueli ai nóstre se vor întocmí, cu cât fără de aceea desertorilor sau fugiţilor acelora care prin locuitorii ţerilor së prind pedépsa morţii a li se erta am rînduit;

G. Bărbaţii şi femeile, carii batăr că desertorilor cunoscëndu-i a fi de aceia, nici un loc unde së se ascundă nu le-au dat, dar pe unii ca aceia, fiind că fără năpaste putea fi, nu i-au oprit sau la magistrat, au celor mai mari ai locului în vreme nu i-au spus, pentru acésta de canon vrednică tăcere,

răsplătind paguba de cumva prin aceea, care cu cuvântul, ajutoriul sau numai cu sfatul pe desertori i-au ajutat paguba vistieriei noastre nu s'ar fi întorsă până aceea, scoțându-i întâiu la vederea tuturor, pe trei ani în ținutul țerii la șanț să se pedepsescă. Însă această rînduélă a noastră așa a o tocmí ne am milostivit, ca frățiile fugiților sau desertorilor, până la a treia sēmēnță deplin, ér șogorimea până la a doua, pedepsii, care sau rînduit celora care pe fugitele cătane a-i împedeca sau a-i descoperí celor mai mari n'ar vrea, sau ar lăsa supuși să nu fie, fără numai atunci, când acela fugiți chiar ajutoriu le-ar da.

H. Și éráși óre-care acéstă prea dréptă rînduélă și a dóua-óra o ar călca, asupra aceluia afară de întórcerea pagubii, pedépsa lucrului la șanț, și glóba mai sus rînduită, fără alegerea fețelor bărbătești și femeiesci să se adauge; Însă aceia care cătana ne-sentăluită, sau care încă nu e scrisă, spre fugă ar ajuta-o, după vreme sau cum sunt circumstanțele, după bună plăcere cu canon mai mare sau mai mic mai ales la lucru de obște; dară magistratușurile, sau preoții sau mirenii, așíșderea cei de tréptă mai mare, și nemeșii glóba mai sus scrisă jumătate să o plătescă, așíșderea

I. Din o bună voința noastră lăsăm, ca de acum înainte rudeniile desertorilor, până la al treilea, dar șogorimea până la a dóua sēmēnță deplin, bărbații sau femeile, cari s'ar afla să fie dat numai ajutoriu când au fugit dintăiu, precum s'au scris în punctumul al patrulea, mai pe ușor precum s'au rînduit mai însus, să se canonéscă: așa, ca părinții, feciorii, sau muierea fugitului numai pe doi ani, celelalte frății și șogorii pe cinci ani cu fiarele în picíóre, în vre-o cetate, sau în țéră, sau în țérile noastre cele nemțesci la șanț a lucra să se pedepsescă; dară

dacă ar da ajutoriul nu când au fugit din locul dintâiu, numai pe un an sau doi să se pedepsescă.

Întralmintrelea milostivesce dovedim, cumcă cătanele cele fugite, cari se vor dovedi prin frățiile sale, și se vor trimite la tisturi, de aici înainte nu cu mörte, fără numai cu bătaie de nuiiele fugind printr'o companie de cătane, se vor canoni. Și așa din acest fundament nădăjduim cumcă frățiile (însă numai să înțeleg frățiile până a treia sēmēntă, și șogorimea până la a două tréptă, precum și mai în sus sau însemnat) mai bine a fi vor socoti, ca pe fugitul ei să-l aducă înainte, și mai pe ușor să se canonescă decât pe dinsul pedepsii morții sau altui canon trupesc mai greu, ér pe sine pedepsii cari sau scris celor ce ascund și ajută fugiții, să se supue. Și cu acestea cu tóte

K. Milostivesce a mai adauge am socotit ca de acum înainte și cătanele cele fugite întoemai cu ceia care cutéză a trece din țerile nóstre, confiscăluindu-se tóte bogățiile, și perđându-și tóte dreptățile și iușul orașenesc, să se canonescă; însă prin acésta canonul care trebuie unii fugiți ca aceia să-l suferă nu-l vor trece. Pentru acésta dară, magistratușurile, dregătorii cei domnesci și biraele satelor și a orașelor trebui-va să pörte grije de averile și moșiile unor fugiți ca aceia, ca să le cuprinđă, și pe aceia, cărora se va cuveni să informăluescă, ca să pótă face despre acelea rînduială.

Însă ca toți și fiește-care dintre credincioșii și supușii nostri cu atâta mai vîrtos să se îngrozescă a-i ajuta, și a le da privilegiu fugiților, și mai tare să se îndemne pe unii ca aceia a-i cerceta. A-i împedea, a-i prinde și a-i spune, adecă ca acéstă prea mare, care toți și acar care fără zătignélă a o păzi sunt datori, rînduélă crăescă tuturor se se vestescă,

prin acésta fôrte vîrtos poruncim, ca acest paténs în tóte cetățile și orașele după obicei se se publicăluéscă, și acéstă publicație în tîrgurile cele de sêptemâni și cari se fac peste an, mai cu sémă în locurile acelea, de unde mai lesne póte se vie spre cunoscînța tuturoră mai adesea se se prea înoéscă. Érá paténșurile pe porțile cetățîlor și casele sfaturilor se se achete, și unele dintr'însele pe la mănăstiri, și preoții locurilor se se trimită, așîșderea prin orașe și prin sate de cîte-ori vor puté mai des biraele și jurații înaintea mulțimii se le cetéscă, și tuturoră tinerilor și bêtrânilor, bărbaților și femeilor spre înțeles se se dea. Și éráși unele dintr'însele se se achete pe casele biraelor satelor și pe mănăstiri, ca așa mai mare grije se se pórte ca se vie la știința și priceperea de obște. Érá magistratușurile, dregătorii domnilor și biraele împreună cu jurații satelor, róda și sfîrșitul acestei porunci nu numai dînșii ci și prin alții, căroră se va cuveni cu atâta mai mare strădanie și isbândă se-l cerceteze cu cât mai adevérat este, că într'altmintrelea cei-ce ar tăcea sau ar mai întârđia în fôrte grea pedépsă vor cădea. Așadară fiește-care apriat păzînd cele-ce s'au scris mai sus, se scie de tot réul și paguba care ar putea veni se se feréscă. Dat din cetatea nóstră a Beciului dóuêđeci-și-șépte a lui Maiu, anul Domnului o miie șépte sute șesedeci-și-șese, a împărății nóstre dóuêđeci-și-doi de ani.

Franciscus Ferdinand, grof de Șratenbac m. p.,

Tomaș Ignățius, nemeș din Pic m. p.

(L. P.)

Comisia cesaro-crăéscă în sfat.

Iosif Aloizie de Leporin m. p.

Ferdinandus Iosif de Sartori m. p.
